

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Ba, ngày 01/07/2025

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 120: Phật giáo là giáo dục chí thiện

Giáo sư Thang Ân Tử đã từng nói Phật giáo là giáo dục chí thiện viên mãn cho tất cả chúng sanh trong 9 pháp giới. Tuy nhiên, đến ngày nay, số người tiếp nhận Phật đạo có số lượng rất đông nhưng chất lượng lại đáng để chúng ta suy ngẫm. Nguyên nhân vì sao giáo dục chí thiện của Thích Ca Mâu Ni Phật đang dần biến đổi thành một tôn giáo, thậm chí là một tôn giáo cấp thấp? Hòa Thượng nói rằng tôn giáo cấp cao chỉ thờ một vị thần, còn cấp thấp là thờ và bái lạy nhiều vị. Thực tế này chúng ta không thể phủ nhận.

Có một người khi nghe một lời đề nghị rằng hãy tạo một nơi cho Phật tử đến niệm Phật thì người đó nói rằng : *“Tổ chức chi mệt, đông người đây rồi, họ đến họ tiêu giải, dọn còn chết. Một tháng người ta cúng một lần, ăn không hết!”* Câu nói đó làm những người học Phật như chúng ta đây phải suy ngẫm. Chữ “*Tự*” có ý nghĩa sâu sắc là cơ quan làm việc của Phật đấng, là nơi tiếp nhận chúng sanh, là nơi giáo dục lời giáo huấn của Thích Ca Mâu Ni Phật, là nơi giáo dục giáo huấn chí thiện viên mãn.

Trên Kinh điển gọi giáo dục của Phật là tam luân giáo huấn. Tam luân là gì? Là chỉ giáo dục trên thân khẩu ý viên mãn. Chúng ta từng nghe Hòa Thượng giải thích rằng thân này là để phục vụ chúng sanh, đồng thời không ngừng nỗ lực hoàn thiện chính mình. Ngày ngày chúng ta công phu, công quả để đạt được một thân tốt nhất mà phục vụ chúng sanh. Miệng thì hằng ngày nói lại lời giáo huấn của Phật, Bồ Tát, Cổ Thánh Hiền, nói lại những giáo huấn của người xưa, những tấm gương đức hạnh. Ý là ngày ngày suy nghĩ, trù hoạch ra những việc lợi ích chúng sanh. Cho nên giáo huấn của Phật chân thật là tam luân giáo huấn.

Chúng ta hãy nhìn xem có nơi nào đạt được sự giáo huấn viên mãn như thế? Không đàm huyền thuyết diệu mà phải là giáo huấn từ thân khẩu ý viên mãn? Từ đó, tất cả hành pháp từ nơi thân khẩu ý viên mãn này cũng đều viên mãn.

Trại hè ở Sóc Trăng sắp diễn ra sẽ thu hút sự tham gia của các em học sinh đến từ thành phố Hồ Chí Minh, Trà Ôn, Vĩnh Long và Bạc Liêu. Tôi đặc biệt nhắc nhở rằng riêng các em bên trại mồ côi thì cần có các thầy cô quản giáo nơi đó đi cùng. Chân thật là đường càng xa, gánh càng nặng và gánh càng nặng thì đường còn rất xa. Rất nhiều nơi, người ta rất cần sự quan tâm chân thành, cần sự giáo dục chuẩn mực. Việc này không đặc thù, không vượt qua tầm với của mọi người. Người ta giáo dục hàng tháng

không thành công nhưng các trại hè, chúng ta tổ chức, dù chỉ một hai ngày mà đạt được sự thành công khiến nhiều người cho là phép lạ, mầu nhiệm. Thật ra, tất cả phải xuất phát từ tâm chân thành, từ sự chí công vô tư, thì sẽ xuất hiện kỳ tích.

Hòa Thượng từng dạy chúng ta: “*Chân thành, Thanh tịnh, Bình đẳng, Chánh giác, Từ Bi*”. Người xưa cũng nói: “*Chỉ thành cảm thông*”. Tổ Ấn Quang thì nói rằng: “*Kiểm thành tự khả chuyển phàm tâm, niệm Phật phương năng tiêu tức nghiệp*” – tâm chân thành, tâm thanh tịnh đạt đến cực điểm thì nhất định sẽ chuyển được tâm phàm phu. Tâm phàm phu là tâm vọng động, chạy theo ảo danh ảo vọng, chạy theo tập khí phiền não xấu ác từ vô lượng kiếp của chính mình.

Trong những bài học trước, Hòa Thượng nhấn mạnh rằng nếu không thật làm thì không chuyển đổi được tâm phàm phu. Có người nói họ không bỏ nổi tâm tham. Thật ra, họ chưa làm nên chưa được mà thôi! Nếu chúng ta quyết đoạn trừ hẳn tâm tham thì tự nhiên tâm tham không còn có cơ hội dậy khởi. Tất cả mọi tập khí phiền não của chúng ta cũng phải bắt đầu từ quyết tâm này thì chúng mới không sanh khởi. Cho nên chúng ta tiếp nhận giáo dục của Phật Đà chính là giáo dục chí thiện viên mãn bởi khi đã tiếp nhận rồi thì ở ngay đời sống hiện đời chúng ta được hạnh phúc an vui. Hạnh phúc an vui không có nghĩa là chúng ta không có khổ đau, mọi thứ đều đầy đủ. Hạnh phúc là chúng ta vẫn sống bình thường như bao người ở thế gian này nhưng người ta có khổ đau, còn chúng ta thì không.

Người thế gian thường than khổ đủ điều, nắng quá, mưa quá, không nắng, không mưa đều kêu khổ. Người lười biếng gặp giờ tưới cây chỉ mong có nút bấm để ông trời làm mưa nhưng không có nút bấm nên cũng than khổ. Vậy thì, người như thế sống nơi đâu cũng không thoát được cảnh khổ. Cho nên, chúng ta học Phật không phải là Phật ban cho thế giới an vui tự tại mà chúng ta có được an vui ấy từ nơi tự tâm của mình. Chúng ta thấy người ta chết thì sẽ biết rằng rồi đến lúc chắc chắn chính mình sẽ chết. Chúng ta thấy người ta lười biếng, giải đãi thì bản thân phải cố gắng tinh tấn.

Học Phật chính là để nhận rõ chân thật tướng của vũ trụ nhân sinh chứ không phải Phật ban an vui tự tại. Người ta thì mong cầu, chúng ta thì biết rằng mong cầu cũng không được. Vì sao? Vì người phước ở đất phước. Cho nên chưa đủ phước thì phải tạo phước.

Hòa Thượng nói: “***Phật giáo là giáo dục chí thiện viên mãn đối với chúng sanh chín pháp giới mà Thích Ca Mâu Ni Phật đã dạy. Nếu chúng ta dùng cách nhìn của xã hội hiện đại thì Phật giáo là giáo dục đối với tất cả các tầng lớp chúng sanh trong thế giới này không phân biệt màu da, chủng tộc, quốc gia, tôn giáo.***” Việc này đã được thấy từ thời Thích Ca Mâu Ni Phật, các đệ tử của Ngài đều đến từ các tôn giáo. Giáo huấn của Phật là giáo dục trí tuệ và người học giáo huấn đó chính là đang trải qua một học trình cao học nào đó, giúp họ có được kiến thức, có được trí tuệ. Nhờ đó mọi

sự mọi việc đều thông suốt tường tận, không chướng ngại. Ai cũng cần học giáo dục trí tuệ!

Hòa Thượng nói: ***“Thích Ca Mâu Ni Phật là một người làm công tác giáo dục xã hội không công. Thích Ca, Ngài có trí tuệ cứu cánh viên mãn, Ngài hiểu rõ được rằng xã hội có rất nhiều các tầng lớp, có rất nhiều tôn giáo tín ngưỡng khác nhau, chủng tộc và quốc gia khác nhau, văn hóa và phương thức đời sống cũng không giống nhau. Vậy thì làm sao có thể dung hòa? Phải dùng trí tuệ! Do đây có thể biết giáo dục của Thích Ca Mâu Ni Phật là giáo dục trí tuệ, là giáo dục đạo đức cao độ. Cho nên tất cả chúng sanh đều cần phải nên học tập.”***

Không công tức là không thu học phí. Vậy thì, người học Phật đem giáo huấn của Ngài lan tỏa đến cho mọi người thì đó cũng chính là giáo dục không công, là biểu pháp mà Thích Ca Mâu Ni Phật đã dạy cho chúng ta. Phật trong 49 năm giảng Kinh nói pháp cho các giai tầng trong xã hội, mọi giai cấp từ nô lệ đến vua chúa đều có trong hàng đệ tử của Phật. Nếu người ở giai cấp thấp như Thủ Đà La xuất gia trước thì vẫn được những người ở giai cấp vua chúa là Sát Đế Lợi gọi là huynh trưởng. Điều này cho thấy Phật pháp là bình đẳng không có cao thấp.

Chúng ta học Phật là học giáo dục chí thiện viên mãn của Thích Ca Mâu Ni Phật trong sự bình đẳng đối đãi, không phân biệt đối với chúng sanh ở chín pháp giới. Tuy nhiên, tại sao chúng sanh không đạt được sự bình đẳng này? Vì họ không biết được rằng mọi chúng sanh đều có Phật tánh, đều có thể thành Phật. Phật Thích Ca Mâu Ni từng nói: ***“Ta là Phật đã thành và chúng sanh là Phật sẽ thành.”*** Nhờ sự dạy bảo của Hòa Thượng mà mọi việc chúng ta làm ngày nay phần nhiều là chí công vô tư, là sự hy sinh phụng hiến.

Tuy nhiên một nhóm người lại không thấy được như vậy bởi họ không đồng tình khi chúng ta mở trường nhưng có nhận học phí. Nếu không thu học phí thì chúng ta không có tiền trả mặt bằng, trả tiền lương cho thầy cô. Tuy rằng các thầy cô làm với tâm thiện nguyện nhưng các cô vẫn phải cơm gạo áo tiền, có chi phí cho cuộc sống. Tuy là thu học phí nhưng nhiều trường thu không đủ bù chi. Hòa Thượng từ lâu đã biết điều này nên nói: ***“Việc tốt lắm dầy vò”***. Làm việc tốt chưa chắc được người ta tán thán, ủng hộ mà có thể họ sẽ soi mói, chướng ngại.

Cho nên ngày nay, trong mọi phương diện chúng ta cố gắng tận lực làm các việc không công. Ví dụ như việc đi lại của các Thầy cô tới các trại hè trên mọi miền tổ quốc đều là các khoản các Thầy cô tự trang trải. Chúng ta là học trò của Phật nên cũng học Thích Ca Mâu Ni Phật là giáo dục không công. Đây không phải là việc làm tự chúng ta sáng tạo, 3000 năm trước, Phật đã làm rồi.

Trong bài học hôm trước, Hòa Thượng kể lại trong một lần ăn Tết tại Xinh-ga-po, Ngài đã nghĩ rằng còn có rất nhiều người không có một cái Tết đoàn viên nên cần thiết

phải có một bữa cơm để mọi người cùng hạnh phúc. Ngay sau đó liền tổ chức các buổi Dạ Tiệc Ấm Áp, mời tất cả lãnh tụ và thành viên của 9 tôn giáo ở Xinh-ga-po. Ban đầu mọi người dự đoán là khoảng vài trăm người tham gia nhưng lần đầu tiên đã có tới 3800 người tới dự. Không gói gọn tổ chức tiệc chay, Ban tổ chức buổi Dạ Tiệc Ấm Áp đã mời những nhà hàng mà các thành viên ở các tôn giáo chỉ định đồng ý đến để phục vụ chu đáo. Đến năm sau, Dạ tiệc đoàn viên tiếp tục được tổ chức thì gần 9000 người đã đến tham dự. Đây chính là trí tuệ nhằm hòa hợp các chủng tộc, các tôn giáo, các văn hóa khác nhau.

Muốn hòa hợp, chúng ta không thể dùng phương thức cũ của mình gán ghép hay phục vụ người khác. Ví dụ như yêu cầu tham gia Dạ tiệc là phải ăn chay. Nếu không dùng trí tuệ mà dùng tâm chấp trước để làm thì không thể hài hòa được. Trong trại hè, không phải là những người học văn hóa truyền thống mới được tham dự. Đối tượng của trại hè là con người, là con em người lao động, không phân biệt tôn giáo tín ngưỡng, chủng tộc, văn hóa.

Hòa Thượng nói: ***“Chúng ta sống trong xã hội thì làm sao để hòa thuận cùng sống, tôn trọng lẫn nhau, kính yêu lẫn nhau, hợp tác lẫn nhau là điều vô cùng quan trọng!”*** Cho nên tín ngưỡng, tôn giáo, văn hóa, hay phương thức đời sống nào là việc riêng của mỗi người. Có rất nhiều người vẫn đang rơi vào chấp trước, ví dụ như người ăn chay mà ăn cả tỏi thì họ xem như người bị bệnh hủi, phải tránh thật xa, hướng hồ người ăn thịt, uống rượu. Có cần thiết phải như vậy không? Nếu họ cư xử như thế thì không thể tiếp cận được chúng sanh.

Chúng ta làm sao tạo được một làng xóm, một cộng đồng hài hòa, tương thân tương trợ? Tôi từng nói với các cô giáo rằng ai tin Phật thì hãy mang từ bi của Phật đến với các con, ai là tín đồ của Chúa thì mang tình yêu của Chúa đến với các con. Bài học hôm nay, Hòa Thượng muốn dạy chúng ta làm sao phải sống hài hòa với nhau. Hòa Thượng đã từng sống như vậy! Khi các tôn giáo bạn cần một khoản kinh phí xây cô nhi viện, viện dưỡng lão và bệnh viện thì các tôn giáo bạn chỉ cần gợi ý là Ngài đã đứng ra làm người trừ bị kinh phí.

Có người hỏi Hòa Thượng rằng tiền đó là tiền của Phật tử và vì sao Hòa Thượng lại mang đi ủng hộ ngoại đạo? Hòa Thượng trả lời rằng Ngài không ủng hộ ngoại đạo mà tất cả đều là phục vụ lợi ích cho con người. Họ làm được mà chúng ta không làm được thì chúng ta ủng hộ để họ làm lợi ích chúng sanh. Chúng ta hằng ngày phát tứ hoằng thệ nguyện, trong đó, có câu rằng: ***“Chúng sanh vô biên thệ nguyện độ”*** mà không có mở ngoặc đóng ngoặc rằng không được độ người ngoại đạo. Độ tất cả chúng sanh không phân biệt màu da, tôn giáo.

Hòa Thượng tiếp lời: ***“Làm thế nào đạt đến một thế giới đại đồng? Chỉ có giáo dục mới làm nên được! Thích Ca Mâu Ni Phật năm xưa võ nghệ siêu quần, Ngài có thể làm tướng quân, làm nguyên soái nhưng Ngài biết được phương thức này không***

giúp xã hội đạt đến được xã hội hài hòa, an định và phồn vinh cho nên Ngài từ bỏ. Chúng ta đã tận mắt xem thấy kinh tế, khoa học kỹ thuật cũng không thể tăng thêm hạnh phúc cho con người. Mức độ đời sống vật chất được nâng cao lên nhưng luân lý đạo đức gần như xuống thấp, thậm chí đạo lý và sự thật về nhân quả cũng không còn xem trọng nữa.”

Phật là một nhân vật lịch sử có thật, khoa học đã khai quật được trụ đá của vua A Dục và trên trụ đá đã ghi rõ sự ra đời của Phật. Ngài chính là Thái tử Tất Đạt Đa, con vua Tịnh Phạn. Ngài nhìn thấy cách làm cho xã hội an định, hài hòa, phồn vinh, không phải là dùng vũ lực nên Ngài đã từ bỏ cung vàng, điện ngọc, ngôi vị của mình.

Mặt khác những thứ như Kinh tế, Chính trị v..vv cũng không làm nên một thế giới hài hòa mà chỉ có giáo dục mới làm được. Đó là giáo dục sự hài hòa; giáo dục sự tôn kính, sự tôn trọng; giáo dục sự thương yêu, tin tưởng lẫn nhau. Ngày xưa khi khoa học kỹ thuật chưa phát triển, mỗi lần chúng ta nhận được một bức thư thì mừng rỡ đến nỗi vừa đọc, tay vừa run. Còn bây giờ tin nhắn quá nhiều nhưng chẳng có sự quan tâm, hỏi han, toàn là những tin nhắn đầu đầu. Một hiện tượng phổ biến là ngày nay, người ta thân thiết với người giao hàng hơn cả người thân của mình. Khi mẹ đói bụng, người con có thể đặt hàng, năm mười phút sau là có cái ăn. Người giao hàng là người xa lạ không phải con của mình thì chúng ta có hạnh phúc hơn không?

Thực tế ngày nay, khi chúng ta dạy con trẻ biết nói lời xin lỗi, lời cảm ơn là cha mẹ đã mừng rơi nước mắt bởi đã lâu lắm rồi, các cha mẹ không được nghe những lời nói này. Điều này đã cho thấy vật chất lên cao, luân lý đạo đức xuống thấp. Tại các trại hè của chúng ta, các con đều được dạy về tri ân cha mẹ, tri ân thầy cô, tri ân tổ quốc, tri ân người thành toàn cho mình.

Không dừng lại ở đó, ngày nay người ta cũng không xem trọng về nhân quả. Người xưa từng dạy: *“Trồng dưa được dưa, trồng đậu được đậu. Bánh ít đi thì bánh quy lại. Người ta ăn thì còn, con ăn thì hết”*. Đây chính là đạo lý nhân quả! Nhưng ngày nay sự cho đi miễn phí, không hồi đáp trở nên hiếm hoi, khiến nhiều người nghi ngờ. Thôi thì 5 năm họ chưa tin thì chúng ta làm vài chục năm cho họ tin, để đến khi chúng ta ra đi, chỉ còn là những bài ai điếu, những lời cảm ơn, tri ân muộn màng. Cho nên chúng ta đừng phạm phải những sai lầm đó, đừng bao giờ nói những lời nói muộn màng.

Hòa Thượng nói: ***“Thế giới ngày nay tai nạn triền miên! Chúng ta sống ở thế gian này, không luận là ai, đang sống trong giai tầng, đẳng cấp nào trong xã hội, không luận là nam hay nữ, có nghề nghiệp nào, chúng ta có cảm giác an toàn hay không? Tinh thần chúng ta có cảm thấy an ổn hay không? Chúng ta không biết được rằng tai hại của tự nhiên có quan hệ mật thiết với tư tưởng và hành vi của chúng ta. Thích Ca Mâu Ni Phật hiểu rõ việc này nên Ngài buông bỏ tất cả. Thích Ca Mâu Ni Phật không chỉ dùng ngôn giáo mà còn dùng thân giáo cho nên trên Kinh gọi giáo dục của Thích Ca Mâu Ni Phật là tam luân giáo huấn. Tam luân là thân khẩu ý,***

không luận là giáo hóa một chúng sanh nào thì Ngài đều làm ra một tấm gương tốt nhất, làm ra thị phạm tốt nhất để cho chúng sanh nhìn thấy.

Phật không chọn lấy thân thái tử, kế nghiệp vua cha mà Ngài trở thành một nhà giáo dục đối với chúng sanh trong chín pháp giới này. Phật không chỉ dùng ngôn giáo mà dùng cả thân giáo và ý giáo. Là đệ tử của Phật, chúng ta phải chú trọng đến ba nghiệp thân khẩu ý của mình, hằng ngày kiểm soát ba nghiệp chính là đang tu tập một cách nghiêm túc nhất./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!